

Ny Forskning i Grammatik

Titel: Substantivsyntagmers determination og reference
- med udgangspunkt i italiensk og dansk

Forfatter: Iørn Korzen

Kilde: M. Herslund (red.). *Ny Forskning i Grammatik* 3, 1996, s. 102-126

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nfg/issue/archive>

© Forfatterne og Odense Universitetsforlag 1996

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af *Ny Forskning i Grammatik* (1993-2012) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Substantivsyntagmers determination og reference – med udgangspunkt i italiensk og dansk

Iørn Korzen
Italienskprojektet

1. Indledning
2. Determination
3. „Entiteter“
4. NP’ers betydningsmuligheder
 - 4.1 „Ekstensive“ NP’er
 - 4.2 „Konceptuelle“ NP’er
5. NP’ers tekstpragmatiske funktion
 - 5.1. NP’er på substantiviske ledpladser
 - 5.2. NP’er på substantiviske/adjektiviske ledpladser
 - 5.3. Pronominaliseringsforhold
6. NP’ers „reference“
7. Opsummering

1. Indledning

Begrebet determination synes normalt ikke at volde de store definitions-mæssige problemer; derimod er det straks mere problematisk at definere begrebet reference. Inden for italiensk sprogforskning er Lorenzo Renzi formodentlig den der har beskæftiget sig mest med artikel- og determinativsyntaks, men en afklaring af de to begreber og af forholdet imellem dem synes ikke at være kommet nærmere, når Renzi fx meget kategorisk siger:

„Tilstedeværelsen af en artikel forudsætter at NP’en bruges til en referencehandling. [...] En artikel er et entydigt tegn på, at NP’en refererer til en referent, og artiklen præciserer denne referents større eller mindre bekendthed hos kommunikationssituationens deltagere. En manglende artikel er ikke et ligeså entydigt tegn.

Hvis artiklen mangler kan NP'en eventuelt referere til en referent. [...] Selv om artiklen først og fremmest er et signal om at NP'en refererer til en referent, kan den alligevel undværes i en række tilfælde uden problemer. [...] Hvis vi ikke tager udgangspunkt i sproget, men i sproghandlingen, vil vi sige, at der til manglende reference skal svare manglende artikel.⁴¹

Et væsentligt problem hos Renzi – og hos mange andre lingvister – er nemlig, at begrebet (eller „sproghandlingen“ reference ikke defineres nærmere.

Formålet med mit indlæg er at forsøge at komme de to fænomener, determination og reference, en smule nærmere. Jeg vil forsøge at indkredse determinantens funktion i NP'er og sammenligne med NP'er uden determinant. Endelig vil jeg se lidt nærmere på NP'ers generelle betydningsmuligheder og funktioner i tekster, dvs. undersøge hvordan NP'er bruges i forbindelse med opbygningen af en tekst og et tekstunivers. I den forbindelse skal jeg tale om det, jeg vil kalde NP'ernes **tekstpragmatiske funktioner**.

Karakteristisk for italienskprojektet er bl.a., at vi koncentrerer os om teksten som enhed, mere end om den enkelte sætning, og begreber som determination og reference relaterer sig netop til tekst-enheden og ikke, i hvert fald hvad angår determination, til den enkelte sætning.

Karakteristisk for italienskprojektet er også, at vi arbejder i et kontrastivt perspektiv og i så høj grad som muligt agter at sammenligne med dansk. Den beskrivelsesmodel, jeg skal fremlægge, udspringer dog af min forskning i de italienske NP'er og deres funktion (jvf. bibliografien), og den tager udgangspunkt i den traditionelle opfattelse, som synes velvalgt på italiensk, af NP'ens substantiviske centralled som overordnet kerne og af de øvrige forekommende syntagmestørrelser, herunder determinanterne, som underordnede kernen. (At determinanten i visse tilfælde ikke, eller vanskeligt, kan udelades opfatter jeg som en konsekvens af NP'ens semantiske og tekstpragmatiske funktion, se nedenfor, snarere end som et syntagmetypologisk fænomen). Jeg betragter således syntagmer med substantiv- eller substantivisk kerne som substantivsyntagmer, uanset deres syntaktiske og tekstpragmatiske funktion.

I det følgende når jeg kun at berøre visse punkter relativt overfladisk, men jeg håber at det kan give et indtryk af nogle af de fænomener jeg vil inddrage i mit kapitel af vores projekt.

Jeg vil tillade mig ikke at gå i dybden med en definition af begrebet **tekst** på dette sted. På Liselejesymposiet sidste år og i vores artikel i fællespublikationen derfra (Jensen, Korzen & Skytte 1995) har vi fremlagt de tanker vi hidtil har gjort os om tekstbegrebet og tekstækvivalens.

2. Determination

Ved determination forstås normalt, at substantivsyntagmet er **determineret**, dvs. udstyret med determinant. Determinanten udtrykker trækket [\pm kendt (for modtageren)] – samt trækket [\pm givet], som jeg skal vende tilbage til om et øjeblik. Hvis determinanten er en artikel, udtrykkes **alene** disse træk; hvis der er tale om en anden form for determinant, udtrykkes herudover andre træk som fx kvantitet (ved talord og andre indefinitter), distribution (ved visse indefinitter), lokalisering (ved demonstrativer) osv.

Trækket [\pm kendt for modtageren] plejer ikke at volde problemer, men det kan måske være meget godt alligevel at præcisere hvad vi taler om. Ved [\pm kendt for modtageren] benyttet om en entitet vil jeg forstå, at denne entitet er tilstedeværende, henholdsvis ikke tilstedeværende, i modtagerens „kognitive bevidsthed“ på ytringstidspunktet.

Jeg vil ikke her gå meget i dybden med begrebet „kognitiv bevidsthed“. Jeg bygger på de senere års pragmatolingvistiske forskning i kognitiv struktur og mentale modeller, fx Brown/Yule (1983: 250ss), Harder (1990) og Togeby (1993: 29 og 317ss), samt på Bo Laursen (1993: 166) som i forbindelse med den kognitive bevidsthed hos kommunikationsmodtageren skelner mellem det „specifikke“ og det „generelle domæne“. Det specifikke domæne er begrænset til og afhængigt af kommunikationssituationen, dvs. af tekst og/eller kontekst (hvor der ved kontekst forstås den extratekstuelle kommunikationssituation), hvorimod det generelle domæne rummer modtagerens generelle viden og bevidsthed, som ligger ud over kommunikationssituationen.

Hvis en entitet er kendt for modtageren betyder det altså, at den på ytringstidspunktet er tilstedeværende i hans/hendes specifikke eller generelle kognitive bevidsthed, dvs. enten allerede tekstuel/kontekstuel introduceret eller generelt kendt. Hvis en entitet ikke er kendt for modtageren på ytringstidspunktet, betyder det at den, i og med den givne NP, nyintroduceres i teksten.

M.h.t. artiklerne plejer man at sige, at ubestemt artikel (og delingsartikel i de sprog der har én) udtrykker trækket [+ kendt], altså en nyintroducering, og at bestemt artikel udtrykker trækket [+ kendt]. Men at det sidstnævnte ikke nødvendigvis er tilfældet, og at trækket [\pm kendt] ikke er tilstrækkeligt til at angive determinanternes indhold, fremgår bl.a. af NP'er og konstruktioner af typen:

- (1) I går mødte jeg *broderen til én af mine venner*
Ieri ho incontrato *il fratello di un mio amico*
- (2) I week-enden besøgte jeg *landsbyen Vindebæk*
Nel week-end ho visitato *il paesino di Vindebæk*

Disse definite NP'er udtrykker ikke trækket [+ kendt]², men derimod det træk jeg kort omtalte før og som jeg vil benævne [+ givet]. Trækket [\pm givet] vedrører entitetens eksistens. Trækket [+ givet] udtrykker, at entiteten angives som identificerbar, dvs. dens eksistens er præsupponeret som givet over for modtageren. Trækket [\mp givet] betyder, at entitetens eksistens asserteres i teksten.

Den bestemte artikel (samt andre determinanter som demonstrativerne *den, denne / questo, quello*) udtrykker trækket [+ givet]. Derimod udtrykker den bestemte artikel altså ikke nødvendigvis trækket [+ kendt]³.

Ubestemt artikel og delingsartikel (samt andre determinanter som indefinitter, herunder talord og kvantorer som *mange, få / molti, pochi*) udtrykker trækkene [\mp kendt] [\mp givet].

Trækkene [\pm kendt] og [\pm givet] vedrører altså ekstratekstuelle entiteter, og de er relateret til **teksten** som enhed: en entitet er kendt/givet inden for den tekst, det tekstunivers, NP'en forekommer i. Man kan

derfor kalde disse træk for **tekstpragmatiske træk**. Det er træk der tilføjes NP'en af determinanten, det er altså syntagmatiske træk og ikke semantiske træk, sådan som træk som [\pm konkret], [\pm tællelig], [\pm human], [\pm voksen] osv., som er udtrykt af syntagmekernen, dvs. af det substantiviske leksem⁴.

M.h.t. substantivleksemernes betydningsmuligheder skelnes inden for logikken mellem **intension** og **ekstension**. Intensionen er de leksikalske træk leksemet udtrykker, træk hvorefter ekstralingvistiske entiteter kan indordnes og kategoriseres; man kan også sige: træk, der er knyttet til en kategori af entiteter. Ekstensionen er den kategori af entiteter, som har de intensionelle træk, leksemet udtrykker. Intensionen kaldes også **begrebet**, eller leksemets „sense“; ekstensionen kaldes også leksemets **denotation**⁵.

Jeg skal nedenfor vende tilbage til de tekstpragmatiske træk [\pm kendt] og [\pm givet] og til artiklernes forhold til dem.

3. „Entiteter“

Det følger af definitionen på ekstension, at entiteter denoteret af substantiver og NP'er er **bærere af egenskaber** („carriers of properties“). Det er størrelser i en verden eller i et tekstunivers, som har de træk og egenskaber leksemet udtrykker. Jeg opfatter altså ikke, i denne forbindelse, egenskaber i sig selv, denoteret fx af adjektiver (*rød, stor, lille* osv.), som entiteter, og heller ikke relationer mellem entiteter, denoteret af sætningsverbaler (hvilket jeg skal vende tilbage til), opfatter jeg som entiteter.

En entitet, en bærer af egenskaber, kan være et tælleligt individ af en klasse:

- (3) *et bord, en stol*
un tavolo, una sedia

en afgrænset, ikke-tællelig masse:

- (4) *noget vin, lidt vand*
del vino, un po' d'acqua

eller en type: en undertype som i:

- (5)a Der er netop kommet *en ny Fiat* på markedet; Jeg har *min fars næse*
È appena uscita sul mercato una nuova Fiat; Ho il naso di mio padre
- b Jeg har købt *en venetiansk vin* til i aften
Ho comprato un vino veneziano per stasera

eller den overordnede type, dvs. en hel kategori af individer (6a) eller af masse (6b):

- (6)a *Hunden* er et pattedyr
Il cane è un mammifero
- b *Vin* gør godt
Il vino fa bene

Forskellen mellem et individ og en type er, at individet er en heterogen entitet og typen er en homogen entitet. Ved en **heterogen entitet** forstås en entitet, der er bundet i dimensionen rum. En **homogen entitet** er en entitet, der er ubundet i dimensionen rum.

Jeg bygger her bl.a. på Zemachs fire ontologier (Zemach 1970). Zemach definerer en entitet, der er ubundet i dimensionen rum, dvs. en homogen entitet, som en entitet, der ikke har **dele** i denne dimension, men som i enhver manifestation i denne dimension siges at være **hel**. En homogen entitet kan manifestere sig flere forskellige steder på samme tid.

Masser og typer er følgelig homogene entiteter. Vi taler om masser i forbindelse med ikke-tællelige leksemer, dvs. ved leksemer der i sig selv denoterer homogene størrelser (jvf. (4)). Derimod har vi at gøre med typer, der hvor en NP med tælleligt leksemer, dvs. et leksemer der i sig selv denoterer heterogene størrelser, læses med „homogeniseret“ betydning, som i (5a) og (6a). Vi kan også få typelæsning hvis et ord med massebetydning forekommer med ubestemt artikel (jvf. eks. (5b)) eller i pluralis⁶.

Fx hvis jeg fordeler (*noget*) *vin* eller *en venetiansk vin* i flere forskellige glas, har jeg i hvert glas entiteten (*noget*) *vin* / *en venetiansk vin*. Tilsvarende kan typerne i eks. (5a) og (6a) manifestere sig, eller „instantieres“, flere forskellige steder på samme tid. Hvis jeg observerer flere eksempler af arten *Hunden* eller af samme type *Fiat* eller *næse*, taler jeg stadig kun om én art *Hunden* og om én type *Fiat/næse*.

En entitet, som er bundet i dimensionen rum, dvs. en heterogen entitet, kan derimod ikke forekomme flere forskellige steder som andet end **dele** af sig selv. Individuer er heterogene entiteter. Hvis jeg siger:

(7)a Madsen har netop købt *en ny Fiat*

så vil Madsen nok ikke være begejstret for at se sin Fiat flere forskellige steder på én gang, for så vil det være i form af **dele** af Fiaten⁷. Sammenlign også type-NP'en i *Jeg har min fars næse* med individ-NP'en i fx:

(7)b Jeg elsker *min fars næse*

Hvis jeg tilføjer et individ af en klasse til et andet individ, tæller jeg to individer.

Som det fremgår af eksemplerne, sammenlign fx (5a)-(7a-b) og (6a)-(21c), er fortolkning af type over for fortolkning af individ ved tællelige leksemer afhængig af ko-teksten.

I denne forbindelse har jeg kun givet eksempler på konkrete entiteter. Entiteter kan også være abstrakte, fx „second order entities“, som denoteres af prædikative substantiver, dvs. substantiver der er afledt af eller i

øvrigt semantisk knyttet til verber eller adjektiver og udtrykker en tilstand, handling eller proces (jvf. også Lyons 1977: 442).

4. NP'ers betydningsmuligheder

Hvis det står nogenlunde klart hvad der menes med determination, så er det, som jeg nævnte i indledningen, noget mere kompliceret når vi kommer til begrebet reference.

Meget groft sagt benyttes termen reference dels om forholdet mellem sprog/tekst og verden, nærmere betegnet mellem sproglige udtryk og ekstralingvistiske størrelser, dels om det endoforiske forhold mellem antecedent og anafor, hvor det ofte siges at anaforen „refererer“ til sin antecedent (vi vender kort tilbage hertil i 5.3).

M.h.t. forholdet sprog/tekst – verden, er der allerede her mere end én anvendelse af termen reference. (Jeg begrænser mig til anvendelsen af termen i forbindelse med nominer og NP'er). Den bruges dels – relativt bredt og vagt – om NP'ens semantiske indhold, dvs. om NP'ens denotation (det som man kunne kalde forholdet sprog – verden), dels – lidt mere snævert – om NP'ens udpegning af konkrete referenter i en given tekst (dvs. forholdet tekst – verden), hvilket vi vender tilbage til i 6.

4.1 „Ekstensive“ NP'er

Et substantivsyntagmes betydningsmuligheder vil altid ligge inden for substantivkernens betydningsmuligheder (eventuelt yderligere begrænset af tilknyttede attributivled eller komplementer). Med andre ord: i en NP vil man fortolke en større eller mindre del af substantivleksemets ekstension. Hvis der er tale om hele ekstensionen, taler vi sædvanligvis om **generiske NP'er**, hvis der er tale om en del af ekstensionen vil jeg tale om **individualiserende NP'er**.

Det er vigtigt at bemærke at der ikke nødvendigvis, i en „generisk NP“, tales om hele ekstensionen. Med andre ord: artiklen i en generisk NP kan ikke fortolkes som universalkvantor, \forall . Ofte benyttes en generisk NP

i forbindelse med, at man udtrykker et for kategorien typisk træk, som ikke nødvendigvis dækker samtlige individer af arten. Det gælder fx i de såkaldte „prototypiske“ sætninger:

- (8) a *En hund* spiser kød / *Un cane* mangia la carne
 b *Hunden* spiser kød / *Il cane* mangia la carne
 c *Hunde* spiser kød
 d *Hundene* spiser kød } *I cani* mangiano la carne

konstruktioner hvortil der sagtens kan tilføjes undtagelser eller forbehold, i modsætning til de såkaldte „analytiske“ sætninger, hvor man applicerer et kategorielt træk på subjektet, fx:

- (9) a *En hund* er et pattedyr / *Un cane* è un mammifero
 b *Hunden* er et pattedyr / *Il cane* è un mammifero
 c *Hunde* er pattedyr
 d *Hundene* er pattedyr } *I cani* sono mammiferi

konstruktioner hvortil der ikke kan føjes undtagelser eller forbehold.

I en individualiserende NP læses ikke en hel kategori, men en del af en kategori. Begrænsningen kan være **kvantitativ**, dvs. der fortolkes et vist antal tællelige individer eller et vist kvantum masse (som fx i (1), (2), (4) og (7a-b)), eller **kvalitativ**, dvs. der fortolkes en særlig undertype (som i (5)). Det omfang af entiteter (individer eller masse), som fortolkes i en NP i en given sammenhæng, kaldes også, i visse dele af den franske lingvistik, for NP'ens **ekstensitet**⁸.

Jeg vil kalde NP'er, som udtrykker ekstensitet, for **ekstensive NP'er**, dvs. NP'er „der har et omfang“. En ekstensiv NP udtrykker et vist omfang af **entiteter**, enten en hel kategori eller en del af en kategori. På italiensk, i højere grad end på dansk, kræver en angivelse af entiteter i en tekst determination. Med andre ord: ved angivelse af et større eller mindre antal entiteter er man nødt til eksplicit at udtrykke disse entiteters tekstpragmatiske træk [\pm kendt] og [\pm givet].

Som sagt udtrykkes disse træk af NP'ens determinant, og som vi også sagde: hvis determinanten er en artikel, udtrykkes alene disse træk. Hvis

determinanten ikke er en artikel, udtrykkes også andre semantiske træk. Man kan derfor sige, at **artiklerne grammatikaliserer de tekstpragmatiske træk** [\pm kendt] og [\pm givet].

4.2 „Konceptuelle“ NP'er

Men hvad så hvis der ikke er nogen determinant? Vi kan stadig sige, at NP'ens betydningsmuligheder ligger inden for substantivleksemets betydningsmuligheder. Substantivleksemet udtrykker, som vi sagde, **ekstension** (en kategori af entiteter) og **intension/begreb** (de leksikalske og kategorielle træk, dvs. de træk hvorefter entiteter kan kategoriseres).

Helt parallelt hermed kan vi sige, at en NP kan udtrykke **ekstensitet** (et omfang af entiteter), eller alene **et begreb**, dvs. en abstrakt kategorialitet: en række intensionelle træk hvorefter entiteter kan kategoriseres. Dette sidste kan ske når NP'en ikke har determinant, i singularis i typer som:

- (10) Lukas drikker *vin*; Lukas skifter *tog*; Lukas har købt *hus*
Luca beve *vino*; Luca cambia *treno*; Luca ha comprato *casa*

I sådanne NP'er læses ikke nogen udpegning af entiteter, men alene angivelse af **begreber**, dvs. træk hvorefter entiteter kan kategoriseres. Ved tællelige leksemer, som *tog*, *hus* / *treno*, *casa* udtrykker NP'en kategorien som homogen type.

I pluralis kan der tilsvarende være tale om en abstrakt kategori, men i modsætning til singularisformen angiver pluralisformen ved tællelige leksemer heterogenitet; kategorien ses som en klasse af indbyrdes tællelige, dvs. heterogene, entiteter:

- (11) Lukas skriver *romaner*; Lukas sælger *blomster*; Lukas sælger *huse*
Luca scrive *romanzi*; Luca vende *flori*; Luca vende *case*

Men pluralisformen tillader også – i visse ko-tekster – en fortolkning af et afgrænset og konkretiseret antal entiteter med trækkene [\div kendt] og [\div givet]. Det sker typisk (men ikke udelukkende) hvis der i øvrigt

forekommer specificerende størrelser i teksten, fx attributivled, og/eller perfektivt verbalaspekt:

- (12) Lukas har skrevet *romaner der har vundet adskillige priser*
 Luca ha scritto *romanzi che hanno vinto diversi premi*

I (12) – men ikke i (10)-(11) – kan vi, stort set uden betydningsændring, indsætte determinanter: *nogle / dei* (delingsartikel).

Begrebs-NP'erne i (10)-(11) kan vi kalde for **konceptuelle NP'er**. I verden (og i afsenders og modtagers bevidsthed) eksisterer entiteter, der svarer til de denoterede begreber (nemlig ekstensionen svarende til leksemets intension), men i ytringen aktualiseres ikke noget indhold af individualiserede entiteter.

På italiensk forekommer konceptuelle NP'er på substantivisk ledplads (subjekt, objekt og styrelse for præposition) stort set kun i konstruktioner hvor de er særlig tæt tilknyttet et overordnet led. I tilfælde som eks. (10)-(11) har vi at gøre med **inkorporerede objekter**. Sædvanligvis defineres inkorporerede NP'er som NP'er, der indgår i særligt snævre konstruktioner og dermed mister deres mulighed for reference og deres syntaktiske status som fuldargument; de får derimod status som en slags modifikatorer, her verbalmodifikatorer.

I stedet for at tale om mistet referencemulighed ville jeg foretrække at sige, at de mister deres mulighed for at udpege entiteter. De angiver derimod det abstrakte begreb.

Herslund/Sørensen (1993: 1) definerer verbet som den størrelse i sætningen, der denoterer relationer mellem entiteter, og verbets argumenter som de entiteter, relationerne etableres imellem. Konceptuelle NP'er udtrykker ingen entiteter men alene intensionelle træk, dvs. alene en kvalitativ modificering af en generel verbalhandling. Verbalhandlinger som *at drikke-vin* (eller *at 'vindrikke'*), *at skifte-tog* (eller *at 'togskifte'*), *at købe-hus* (eller *at 'huskøbe'*) og *at skrive-romaner* (at *'romanskrive'*, *'romanforfatte'*), er kvalitative modificeringer af verbalhandlingerne *at drikke*, *at skifte*, *at købe*, *at skrive*, og ikke verbalhandlinger der er „fikseret“ eller bundet til bestemte, afgrænsede objekts-entiteter, som i fx:

- (13) drikke *noget vin*; skifte *en pære*; købe *et hus*; skrive *nogle romaner*
 bere *del vino*; cambiare *una lampadina*; comprare *una casa*; scri-
 vere *dei romanzi*

NP'ens rolle i tilfælde som (10)-(11) er altså at angive en abstrakt kategori i modsætning til en anden – og ikke individualiserede entiteter i modsætning til andre, som i (13). Man kan sige, at artiklerne (og de øvrige determinanter) er størrelser som semantisk fører NP'en fra ren begrebsbetydning til betydning af entitet, dvs. størrelser, der udtrykker en egentlig „substantivering“ af nominet⁹.

Den kvalitative verbalmodificering i tilfælde som (10)-(11) svarer helt til den kvalitative modificering af de tilsvarende prædikative substantiver på dansk:

- (14) Lukas er *vindrikker*, Lukas foretager *togskifte*, Lukas foretager *huskøb*
 Lukas er *romanforfatter*, Lukas er *blomstersælger*, Lukas er *hussælger*

hvor man på italiensk foretager nominalinkorporering med præposition:

- (15) *bevitore di vino*, *cambiamento di treno*, *scrittore di romanzi*, *venditore di fiori* osv.

Eksempler på subjektsinkorporering har vi på italiensk alene ved inakkusative verber, fx:

- (16) *Arrivava gente*; *Mi mancano soldi*
 [Der ankom *mennesker*; Jeg mangler *penge* – egt.: *Penge* mangler for mig]

Parallelt med objektsinkorporeringerne ovenfor fungerer disse subjekter rent intensionelt som kvalitative modificeringer af generelle verbalhandlinger eller -situationer ('menneskeankomst', 'pengemangel'). I visse tilfælde svarer der, til sådanne subjektsinkorporeringer, egentlige leksikaliseringer, fx:

- (17) *cade pioggia, cade grandine ~ piove, grandina*
der falder regn, der falder hagl ~ det regner, det hagler

På styrelsesplads i fx attributive præpositionssyntagmer vil tilsvarende intensionelle modifikatorer, fx:

- (18) [un/il] direttore d' *albergo*

ofte svare til førsteleddet i substantivsammensætninger på germanske sprog: *hotelkeeper, Hoteldirektor, hoteldirektør*, svarende til (14)-(15), i modsætning til tilsvarende ekstensive styrelser, der udtrykker individualiserede entiteter:

- (19)a [un/il] direttore di *un albergo*
 b [un/il] direttore dell' *albergo*

Hvor subjekts-/objektsinkorporering som i (10)-(11) og (16) på dansk bl.a. ytrer sig ved en særlig trykfordeling med tryktab på verbet, ytrer den sig på italiensk ved en række begrænsede muligheder for omskrivninger (dislokering, sætningskløvning, topikalisering, passivomskrivning)¹⁰.

5. NP'ers tekstpragmatiske funktion

De betydningsmuligheder, jeg har omtalt, angivelse af entiteter over for angivelse af begreber, dvs. rent intensionelle træk, er knyttet til NP'en uafhængigt af dens syntaktiske funktion, og dermed, som vi nu skal se, uafhængigt af dens tekstpragmatiske funktion.

Hvis vi et øjeblik tillader os at se bort fra NP'er i sætningsadverbielle funktioner af typen:

- (20) Jeg kommer *en dag* og besøger dig

kan vi rent syntaktisk skelne mellem NP'er på **substantiviske ledpladser** (subjekt, objekt, styrelse for præposition) og NP'er på **substantiviske/adjektiviske ledpladser** (prædikativer, apposition og attributiv)¹¹.

5.1 NP'er på substantiviske ledpladser

Ekstensive NP'er på substantiviske ledpladser har den funktion i teksten, at de **indicerer** (udpeger) en eller flere entiteter, som den talende ønsker at beskrive eller vurdere eller lade indgå i en handling. Hvis der i sætningen udpeges entiteter på mere end én substantivisk ledplads, udtrykker verbet relationen mellem de udpegede entiteter. Entiteterne kan være kendte/givne eller ikke kendte/ikke givne, de kan være specifikke (dvs. kendte af afsenderen)¹² eller non-specifikke. Hvis de er non-specifikke kan der være tale om generiske eller individualiserende NP'er:

- (21)a *En hund* kom gående hen ad gaden / *Un cane* camminò per la strada [+ spec.] (subj.)
 b *En hund* spiser kød / *Un cane* mangia la carne [+ spec.] [+ gener.] (subj.)
 c Jeg så *hunden* på gaden / Vidi *il cane* per la strada [+ spec.] (obj.)
 d Dette kød vil jeg give til *en [eller anden] hund* / Questa carne la darò ad *un cane* [+ spec.] [+ gener.] (styrelse)

Som det fremgår af eksemplerne, er den specifikke vs. non-specifikke læsning og (hvis non-specifik) den generiske vs. non generiske læsning af en indicerende NP bestemt af ko-teksten. Hvis NP'en er specifik udpeges en bestemt størrelse i verden; hvis NP'en er non-specifik, er den udpegede størrelse begrænset til tekstuniverset (jvf. 6. nedenfor).

Konceptuelle NP'er på substantiviske ledpladser angiver begreber og fungerer i sætningen som modifikatorer, jvf. (10)-(11) og (16)-(18).

5.2 NP'er på substantiviske/adjektiviske ledpladser

NP'er på substantiviske/adjektiviske ledpladser har derimod en anden funktion i teksten. I tilfælde som:

- (22)a Nuser er *en hund* / Snoopy è *un cane* (prædikativ)
 b Åse er *læge* / Åse è *medico* (prædikativ)
 c Hans, *lægen fra Roskilde som jeg har fortalt om*, er rejst / Hans, *il medico di Roskilde di cui ti ho parlato*, è partito (apposition)
 d Si tratta di una pistola *giocattolo* (attributiv) [= en legetøjspistol]

benyttes de kursiverede NP'er **ikke** til at udpege størrelser i verden eller i tekstuniverset. De bruges derimod til at **beskrive** størrelser (dvs. til at prædicere), størrelser der er udpeget af en anden (indicerende) NP; i (22a-c) NP'er på subjektspads, i (22d) NP'en på styrelsespads.

Størrelsen, som beskrives, kan enten beskrives som en entitet, en „bærer af egenskaber“, dvs. som et medlem af en klasse. Vi kan her tale om **klassificerende** beskrivelser. Det er tilfældet hvis den beskrivende NP er ekstensiv, som i (22a/c). Eller den beskrevne størrelse kan beskrives alene ved en række intensionelle træk, dvs. alene ved egenskaber, en særlig adfærd el.lign. Vi kan da tale om en **kvalificerende** beskrivelse. Det er tilfældet hvis den beskrivende NP er konceptuel, som i (22b/d).

Hvis størrelsen beskrives som en entitet, kan det være en entitet som har trækket [+ kendt/givet] (som i (22c)) eller [- kendt/givet] (som i (22a)). Under alle omstændigheder er det den beskrivende NP's funktion at attribuere en beskrivelse, en værdi eller en funktion, til en størrelse, som er udpeget af en anden NP.

En klassificerende beskrivelse er normalt af mere „blivende“ karakter end en kvalificerende beskrivelse. Hvis man beskrives som bærer af en bestemt egenskab, er det typisk en mere vedvarende egenskab, end hvis man blot attribueres en bestemt egenskab i en given situation. Dette fænomen er dog mere udpræget på dansk end på italiensk, jvf. eksempler af typen:

- (23)a Hans er *en dreng*
 b Da Hans var *dreng* ...

hvor der i (23a) er tale om et forhold set som vedvarende og i (23b) et overstået forhold¹³. Der kan også være tale om en subjektiv vurdering, en metaforisk/figurativ beskrivelse, hvorved en størrelse beskrives som medlem af en klasse, som den rent objektivt ikke tilhører; sammenlign fx:

- (24)a Hans er *en slagter*
 b Hans er *slagter*

I (24b) tillægges „Hans“ nogle abstrakte træk, der har at gøre med en adfærd, en profession; beskrivelsen er neutral og objektiv verificerbar. I eks. (24a) beskrives han derimod subjektivt vurderende som bærer af nogle særlige egenskaber, som medlemmerne af klassen *slagtere* har. I virkeligheden kan han være kirurg, bokser, eksaminator ved en højere læreanstalt el.lign.

På italiensk findes den samme mulighed for skelnen, men den er ikke lige så fast som på dansk. Et tilfælde svarende til (24a) behøver ikke at være figurativt på italiensk.

En beskrivelse kan blive klassificerende hvis der indgår (især tunge) attributivled, hvorved der netop kræves en beskrivelse som „bærer af egenskaber“:

(25) Hans er *en vældig dygtig slagter* / Gianni è *un macellaio molto bravo*
 Hans er *en slagter jeg har kendt i mange år* / Gianni è *un macellaio che conosco da anni*

(25') *Hans er *vældig dygtig slagter* / *Gianni è *macellaio molto bravo*
 *Hans er *slagter jeg har kendt i mange år* / *Gianni è *macellaio che conosco da anni*

Omvendt opfører de kvalificerende NP'er sig „adjektiv-agtigt“, såvel semantisk som syntaktisk; fx kan de underordne gradsadverbier og (måske i højere grad på italiensk end på dansk) gradbøjes:

(26) Hans er *meget barn* [~ *meget barnlig*] /
 Gianni è *molto ragazzo*, Gianni è *il più ragazzo* di tutti¹⁴

5.3 Pronominaliseringsforhold

Vi kan konkludere, at en NP på substantivisk ledplads har den tekstpragmatiske funktion at indicere/udpege en størrelse, mens en NP på substantivisk/adjektivisk ledplads har den tekstpragmatiske funktion at prædicere/beskrive en størrelse udpeget af en anden NP¹⁵:

Fig. I

	substantivisk ledplads	subst./adjekt. ledplads
ekstensiv NP	udpeger entitet; subj./obj. er argument	udtrykker klassifi- cerende beskrivelse
konceptuel NP	udtrykker begreb; subj./obj. er kvalific. modifikator ¹⁶	udtrykker kvalifi- cerende beskrivelse

Disse forskelle afspejler sig også i forbindelse med pronominaliseringsmulighederne. **En udpeget entitet**, dvs. en NP på substantivisk ledplads, kan genoptages af et anaforisk udtryk på en substantivisk ledplads i en følgende sætning. På objektsplads kan anaforen fx være et (bøjeligt) pronomet *ham, hende, den, det* etc. / *lo, la* etc., jvf. italienske eksempler af typen

- (27) Me l'ha detto *un'amica* [subjekt]. Non *la* conosci
 Ho incontrato *un'amica* [objekt]. Non *la* conosci
 E' la casa di *un'amica* [styrelse]. Non *la* conosci

Den samme mulighed for genoptagelse har en NP på prædikativplads i de såkaldte „specificerende“ sætninger „frasi specificative“, Renzi/Salvi 1991: 163ss), hvor subjektets funktion er at udtrykke en egenskab ved entiteten, udpeget af NP'en på prædikativpladsen:

- (28) La sua migliore amica è *Maria*. Non *la* conosci

Muligheden findes normalt også hos konceptuelle NP'er på subjekts-/ objektsplads samt hos visse konceptuelle NP'er på styrelsesplads. Her findes dog en række begrænsninger, som jeg, for italiensk vedkommende, har behandlet bl.a. i Korzen (1994a).

Det anaforiske udtryk udpeger den samme entitet igen (eller evt. en størrelse der er knyttet til den udpegede entitet¹⁷), og entiteten kan genoptages hvadenten den er [\pm kendt] og [\pm specifik]:

- (29) Hans har foræret mig *bogen* [+ kendt]. Jeg læser *den* i toget
Gianni mi ha regalato *il libro*. *Lo* leggerò sul treno
- (30) Hans har foræret mig *en bog* [+ kendt] [+ spec.]. Jeg læser *den* i toget
Gianni mi ha regalato *un libro*. *Lo* leggerò sul treno
- (31) Hvis du forærer mig *en bog* [+ kendt] [+ spec.], læser jeg *den* i toget
Se mi regali *un libro*, *lo* leggerò sul treno

Muligheden for anaforisk genoptagelse er dog afhængig af det anaforiske udtryks ko-tekst. Fx kan en non-specifik antecedent, der udpeger en entitet hvis „eksistens“ er modalt betinget el.lign., ikke genoptages i en ko-tekst der forudsætter faktisk eksistens:

- (32) Jeg ville ønske jeg havde *et hus* på landet. **Det* ligger på Møn

(asterisken angiver manglende tekstkohærens). Eksempler af denne type ses tit citeret som „bevis“ på at non-specifikke antecedenter ikke kan have anaforer (i hvert fald af samme art som specifikke antecedenter).

En beskrivelse, kvalificerende eller klassificerende, kan kun genoptages på subjektspredikativ-plads og kun med et ubøjeligt *det* / *lo*, som genoptager den samme beskrivelse:

- (33) Hanne er *læge*. *Det* har hun været i mange år
Gianna è *medico*. *Lo* è da molti anni
- (34) Hanne er *en (rigtig) slagter*. *Det* har hun været i mange år
Gianna è *una (vera) macellaia*. *Lo* è da molti anni
- (35) Hanne er *morderen*. *Det* er hun helt sikkert
Gianna è *l'assassina*. *Lo* è sicuramente

Hvis vi et øjeblik vender tilbage til Herslund/Sørensens definition af verbet som den størrelse der denoterer relationer mellem entiteter og argumenterne som de entiteter imellem hvilke relationerne etableres, virker det (også her) som om man med fordel på forhånd kunne skelne

mellem entiteter på substantiviske ledpladser og entiteter på substantivisk/adjektiviske ledpladser. Argumenterne på substantiviske ledpladser **udpeger** entiteter (i verden eller i tekstuniverset), og det virker oplagt at tale om relationer herimellem, relationer som er denoteret af verbet i sætningen, fx:

(36) *Hans* kender *en slagter*
Gianni conosce *un macellaio*

(37) *Jeg* har snakket med *en slagter*
(Io) ho parlato con *un macellaio*

Derimod er entiteter på substantiviske/adjektiviske ledpladser ikke udpeget og „eksisterer“ ikke på samme måde, og i en sætning som:

(38) *Hans* er *en slagter*
Gianni è *un macellaio*

synes det umiddelbart vanskeligere at se en konkret relation mellem to entiteter, *Hans/Gianni* og *en slagter/un macellaio*, med mindre man netop vil se beskrivelsen, attributionen af en værdi eller af en karakteristik, som en „relation“. Men der er i hvert fald tale om en helt anden relations-„type“ end i eks. (36)-(37). Det vil også være behageligt at kunne se bort fra konstruktioner som (33), hvor der i prædikativet ikke er tale om nogen entitet – men grammatisk vel om et argument.

6. NP'ers „reference“

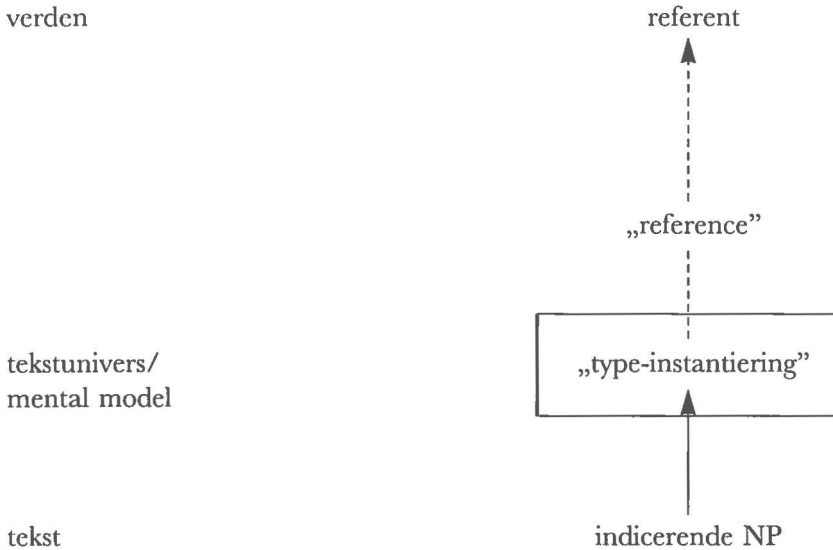
Reference defineres i mange tilfælde som **en NP's udpegning af størrelser i verden**, dvs. som tekstens „forankring“ i verden. Der er tale om en relation mellem **tekst** og **verden** („verden“ kan være vores konkrete omgivende verden eller en fiktiv, imaginær verden): uden for tekst og tekstunivers eksisterer der en størrelse, som NP'en refererer til. Fortolkningen af en NP's reference afhænger af ko- og kontekst og kan i øvrigt være usikker:

- (39) Jeg så *en mand* på gaden [+ reference]
- (40) Jeg så ikke *en mand* (men en kvinde) på gaden [+ reference] (i *en mand*)
- (41) Hvis jeg ser *en mand* stikker jeg af [\pm reference]

Alene indicerende NP'er (dvs. NP'er på substantiviske ledpladser) kan være referentielle. En beskrivende NP, der i sig selv alene attribuerer en egenskab, eller en karakteristik som bærer af egenskaber, til en udpeget entitet, kan ikke selv være referentiel¹⁸.

Her følger jeg den skelnen, som mange tekstpragmatikere foretager, mellem den „type-instantiation“, eller „type-eksemplificering“, som finder sted i tekstuniverset (og i modtagerens „mentale model“ af den beskrevne situation) ved udpegning af en **non-specifik entitet**, og den egentlige „reference“, som der er tale om ved udpegning af en **specifik entitet** i en verden. Ved type-eksemplificeringen taler man også om „diskurs-entiteter“ eller „mentale entiteter“ (jvf. fx Harder (1990: 57, 62), Vikner (1991: 106) og Laursen (1993: 170)), og der er ingen forbindelse med eller forankring i nogen verden uden for tekstuniverset. Specificiteten, dvs. den direkte forbindelse mellem teksten og en entitet i verden, opfattes som en yderligere semantisk komponent, som tillægges en indicerende NP ved en særlig „sproghandling“:

Fig. II

Efter denne definition er der altså kun tale om „reference“, dvs. om en egentlig forankring af teksten i verden, ved specifikke NP'er på substantivisk ledplads, og ikke ved substantiviske/adjektiviske NP'er og ikke ved non-specifikke NP'er, herunder generiske NP'er, på substantivisk ledplads (jvf. (8)-(9)). Men i den rent sproglige manifestation er der sjældent nogen forskel mellem specifikke og non-specifikke NP'er på substantivisk ledplads, fx m.h.t. mulighederne for antecedentfunktion og pronominalisering, sammenlign (30)-(31) (med det omtalte forbehold hvad angår ko-tekstens betydning for anaforens forekomst, jvf. (32)), og i forbindelse med en rent sproglig beskrivelse kan man sige, at en skelnen mellem refentielle og non-refentielle NP'er på substantivisk ledplads normalt er lidet væsentlig.

7. Opsummering

En hurtig opsummering af nogle af de fænomener, der vil blive behandlet i kapitlet om reference i italienskprojektet (på væsentlig grundigere manér end det har været muligt her):

– Der skelnes mellem NP'er med ren begrebsbetydning og NP'er med entitetsbetydning. En entitet defineres som en bærer af egenskaber, hvorimod begrebet er et sæt af rene egenskaber (hvorefter entiteter kan kategoriseres). I en NP med entitetsbetydning vil man fortolke en større eller mindre del af den af lekset denoterede ekstension.

– Ved determination overgår NP'en fra begrebsbetydning til entitetsbetydning. En angivelse af entiteter kræver en angivelse af entiteternes træk [\pm kendt/givet]. I visse tilfælde kan „nulartiklen“ (den manglende determinant) dog udtrykke trækkene [$+$ kendt] og [$+$ givet] ved en entitet.

– Der skelnes mellem substantiviske ledpladser, hvor NP'en rent tekstpragmatisk har indicerende (udpegende) funktion, og substantivisk/adjektiviske ledpladser, hvor NP'en har prædicerende (beskrivende) funktion. Reference – i betydningen udpegning af konkrete entiteter i en verden – finder kun sted i specifikke indicerende NP'er.

– De indicerende NP'er kan fungere som antecedenter for anaforiske udtryk, NP'er og pronominer, som genoptager de udpegede entiteter/begreber eller andre entiteter/begreber i tilknytning hertil¹⁹, og de får herved en særlig betydning for tekstens samlede opbygning og de såkaldte „anaforiske kæder“. De prædicerende NP'er på subjektsprædikativplads (i ikke-specificerende sætninger, jvf. (28)) kan fungere som antecedenter for ubøjeligt *det / lo*.

En undersøgelse af en teksts anaforiske kæder afslører mange sprogtypologiske træk – ikke mindst i en kontrastiv sammenhæng. Hvad angår dansk – italiensk, afsløres fx tendensen i dansk til brug af kortere sætninger med flere „ringe“ i de anaforiske kæder over for tendensen i italiensk til højere grad af nominalstil med færre anaforiske kæder og generelt længere, hypotaktisk ordnede sætninger. De anaforiske kæder kan også tydeliggøre distributionen af anaforiske pronominer vs. anaforiske NP'er, en fordeling som bl.a. afhænger af antecedentens og anaforens syntaktiske funktioner²⁰.

Henvisninger

- Brown, Gillian & George Yule. 1983. *Discourse analysis*. Cambridge University Press. (Trad. ital.: *Analisi del discorso*. Bologna, Il Mulino, 1986).
- Hansen, Erik & Lars Heltoft. under udarbejdelse. *Grammatisk semantik*. (manuskript).
- Harder, Peter. 1990. The Pragmatics and Semantics of Reference. *Pragmatics and its Manifestations in Language*. Copenhagen Studies in Language 13, pp. 41-78.
- Herslund, Michael. 1994. La notion d'incorporation en danois et en français. *Travaux de linguistique et de philologie* XXXII, pp. 7-18.
- Herslund, Michael & Finn Sørensen. 1993. Valence Theory. An Introduction to the Danish Project. *LAMBDA 18. The Nordlex Project. Lexical Studies in the Scandinavian Languages*, pp. 1-22.
- Jensen, Bente Lihn, Iørn Korzen & Gunver Skytte. 1995. Tekst, teksttypologi og tekstækivalens i kontrastivt perspektiv. In: *Ny forskning i grammatik. Fællespublikation 2. Liselejesymposiet 1994*. Odense Universitetsforlag, pp. 73-90.
- Korzen, Iørn. 1994a. L'articolo zero – articolo 'di concetto'. *Atti del III Congresso degli Italianisti Scandinavi. Turku/Åbo 4-6 giugno 1992*. Italianistica scandinava 2, Università di Turku, pp. 161-184.
- Korzen, Iørn. 1994b. Individuer, typer, masser og kategorier. Om substantivleksemers og -syntagmers betydning med specielt henblik på italiensk. *Leksikon og Verden. ARK 76*, pp. 47-70. Handelshøjskolen i København.
- Korzen, Iørn. 1994c. I pronomi clitici *lo, la, li, le* vs. *ne* in italiano. Significato di 'estensità' vs. significato di 'concetto'. *Actes du XIIe Congrès des Romanistes Scandinaves. Aalborg, 11-15 août 1993. Edités par Gerhard Boysen*. Aalborg University Press, pp. 269-282.
- Korzen, Iørn. 1995. „Anaforske kæder“. En metode ved kontrastiv sprogforskning. *Sprint* 1995/2.
- Korzen, Iørn. Under udgivelse, a. Determinazione e referenza del sintagma nominale. *L'analisi linguistica e letteraria*. 1995/2.
- Korzen, Iørn. Under udgivelse, b. Il sintagma nominale categoriale – un valore di „default“. *Atti del IV Congresso degli Italianisti Scandinavi, Copenhagen 8-10 giugno 1995*.
- Laursen, Bo. 1993. Anaphores, localisation prédicative et instructions interprétatives. *Revue Romane*, 28/2, pp. 166-194.
- Lyons, John. 1977. *Semantics*, 2. Cambridge University Press.

- Renzi, Lorenzo. 1985. L'articolo zero. *Sintassi e morfologia della lingua italiana d'uso. Teorie e applicazioni descrittive*. SLI 24, pp. 271-288.
- Renzi, Lorenzo & Giampaolo Salvi (a cura di). 1991. *Grande grammatica italiana di consultazione*. Vol. II. Bologna, Il Mulino.
- Togebye, Ole. 1993. *Praxt. Pragmatisk tekstteori 1-2*. Aarhus Universitetsforlag.
- Vikner, Carl. 1991. Semantic Analysis of Complex N-bars. *LSP. Nine Studies on Language for Special Purposes*. Copenhagen Studies in Language, 14, pp. 101-119.
- Wilmet, Marc. 1986. *La détermination nominale*. Paris, Presses Universitaires de France.
- Zemach, Eddy M. 1970. Four Ontologies. *The Journal of Philosophy*, LXVII, 8, pp. 231-247. (også i: Pelletier, Francis Jeffrey: *Mass Terms: Some Philosophical Problems*. Dordrecht/Boston/London, D. Reidel Publishing Company, 1979, pp. 63-80).

Noter

- 1: „La presenza di un articolo presuppone infatti che il SN serva a un atto di riferimento. [...] la presenza di un articolo è un'indicazione univoca e il SN rimanda a un referente, di cui l'articolo precisa la maggiore o minore notorietà ai protagonisti dell'atto di comunicazione. L'assenza dell'articolo non è un'indicazione altrettanto univoca: mancando l'articolo il SN può o meno rimandare a un referente. [...] se l'articolo è, com'è possibile, in primo luogo il segnale che il SN rimanda a un referente, tuttavia l'articolo può mancare impunemente in una serie di casi. [...] Partendo ora non più dalla lingua, ma dall'atto linguistico, diremo che all'assenza di riferimento deve corrispondere l'assenza dell'articolo“ (Renzi 1985: 274, 283-284).
- 2: Vindebæk er en lille, meget idyllisk landsby på Vestmøn, som jeg ikke har mødt mange mennesker der kender.
- 3: Jeg har behandlet NP'er med bestemt artikel på italiensk og deres træk [+ givet] [\pm kendt] i Korzen (under udgivelse, b).
- 4: Mange leksemer er polyseme fx hvad angår trækkene [\pm tællelig] og [\pm konkret], og forskellige NP-typer (på italiensk bl.a. NP'er med ubestemt artikel vs. NP'er med delingsartikel) kan „aktivere“ forskellige træk [\pm tællelig] og [\pm konkret].
- 5: For nærmere detaljer og bibliografiske henvisninger se fx Korzen (1994a: 164-165).
- 6: Her kan der dog også være tale om polysemer og om aktivering af en tællelig betydningsvariant, fx [Vi vil gerne bestille] to kaffe; [Vil du have] en øl?
- 7: Vedr. masser, typer og individer, se også Korzen (1994b).
- 8: Jvf. fx Wilmet (1986: 47ff). Ekstensiteten i det, jeg kalder en „individualiserende NP“, kaldes hos Wilmet „partitiv ekstensitet“, i modsætning til „ekstensiv ekstensitet“ i en generisk NP.
- 9: Dog således at vi også i visse tilfælde læser en betydning af (evt. specifikke) entiteter i NP'er uden determinant; jvf. fx (12) og, alene på dansk, typer som (6b) og (8c)-(9c).
- 10: Jeg har behandlet disse fænomener i Korzen (1994a) og Korzen (under udgivelse, a). Om-

skrivningsmulighederne på italiensk varierer afhængigt bl.a. af nominets træk [\pm tællelig] og [\pm konkret].

Tilen inkorporeringsstruktur svarer altid ikke-inkorporeret struktur, dvs. en struktur med en determineret NP: *bevitore di un po' di vino, venditore di certi fiori*, etc. I andre tilfælde, af typen *pezzo/parte di ricambio, muro di cinta, Corte di appello*, kan man derimod tale om leksikaliserede kompleksstrukturer. Sådanne tillader ikke determinering af præpositionssyntagmets styrelse eller adjektivisk modificering alene af over- eller underled. Jvf. også, for fransk, Herslund (1994: 12ss).

11: Attributivfunktionen gælder kun NP uden determinant og er ganske almindelig på italiensk, jvf. (22d) nedenfor, men ikke på dansk.

12: I bred forstand: afsender behøver ikke at kende til entiteternes præcise identitet, men han/hun har kendskab til deres eksistens, som i tilfælde som:

Man har fortalt mig, at De har fundet *en pibe*

Jeg har hørt at Georg har fundet sig *en amerikansk pige*.

13: Hansen/Heltoft (under udarbejdelse, p. 22) taler her om **essens** (faste, uforanderlige egenskaber) vs. **accidens** (egenskaber, der er foranderlige i tid og rum).

14: På dansk – men ikke på italiensk – har man specielt konstruktioner med konceptuelle (neutrum)NP'er af typen:

Der er ikke *meget bil* i en Skoda

Der er *noget turistbrochure* over disse bøger.

15: Det er vigtigt at skelne mellem beskrivelse som tekstpragmatisk funktion og beskrivelse som semantisk funktion i et appellativ – i modsætning til propriets „de-nominerende“ funktion.

16: Dette i forbindelse med „fuldverber“, fx som ovenfor beskrevet i (10)-(11) og (16)-(17). Anderledes forholder det sig ved støtteverber og lignende (som *esserci, volerci*), på italiensk i verbo-nominale prædikater som *avere fame, fare festa, fare sciopero*, som samlet udtrykker en kvalificerende beskrivelse af subjektet, fx:

Luca ha fame, A Luca viene fame ~ Luca è/diventa affamato

eller en verbalhandling svarende til et simpelt verbal

Luca fa sciopero ~ Luca sciopera.

Under alle omstændigheder udtrykker NP'en alene intensionelle træk og ikke entiteter. Jvf. også Korzen (1994a).

17: De såkaldte implikative eller associative anaforiske henvisninger som:

Hans har købt et hus på landet. *Haven* er kæmpestor.

18: I visse tilfælde kan man dog sige, at en NP benyttes såvel indicerende som prædicerende, fx i de frie prædikativer, hvor en ekstensiv NP udpeger en entitet, der samtidig bruges til at beskrive en anden entitet:

Il figlio, *un groppo in gola*, conferma come un automa: „Sì, è vero. [...]“. (Corriere della sera 15.10.91, p. 17)

Era un vegliardo, col volto glabro, *il cranio senza capelli, i grandi occhi celesti, una bocca sottile e rossa, la pelle candida, il teschio ossuto a cui la pelle aderiva come fosse una mummia conservata nel latte*. (Umberto Eco: Il nome della rosa. Milano, Bompiani, 1985, p. 56).

19: Vedr. muligheden (i italiensk) for anaforisk genoptagelse af det i en ekstensiv NP denoterede begreb, fx:

Luca ha già *un figlio* e non *ne* vuole altri [*ne* → begrebet *figli*]

eller en anaforisk angivelse af en entitet, svarende til det i antecedenten angivne begreb, fx:

Luca è senza *macchina*. *L* ha presa sua moglie [*L*' → en specifik *bil*]

jvf. Korzen (1994c).

20: Jeg har beskrevet analysen af anaforiske kæder i Korzen (1995).